משנה · אחרונים · תוספות רבי עקיבא איגר · סדר זרעים

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה ביכורים

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה ביכורים

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-רבי-עקיבא-איגר-על-משנה-ביכורים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ה 4
משנה ו 4
משנה ט 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ה 6
פרק ג 6
משנה ג 6
משנה ח 6
משנה ט 6

פרק א

משנה ב

[אות א] **במשנה האריסין**. עיין מתני' דסוף פרקין:

[אות ב] שם **והסקריקין**. עי' גיטין (פ"ה מ"ו):

משנה ג

[אות ג] **בהר"ב ד"ה אלא. חטה ושעורה**. בס' פני יהושע פסחים (דל"ז) העלה דדוקא חטה ושעורה אבל אינך כוסמין ושבולת שועל ושיפון לא:

[אות ד] **בא"ד דבש תמרים**. יכול דבש ממש. רבי תנחומא בשם רבי יצחק ב"ר לעזר כתיב וכפרוץ הדבר הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר ודבש (דה"י ב לא) ודבש חייב במעשרות אלא אלו התמרים שהן חייבים במעשרות. ירושלמי:

משנה ה

[אות ה] **במשנה והשליח**. דעת הרשב"ם פ"ה דב"ב (דף פא ב) דדוקא השליח אינו קורא אבל הבעלים קורים. ותוס' שם חלקו עליו:

[אות ו] שם **מביאין ולא קורין**. והא דלא הוי מ"ע שהזז"ג דהא זמן הבאת בכורים הוא מן החג ועד חנוכה דדוקא מצוה שאינו נוהג בכל זמן מצד עצמו זהו מקרי זמן גרמא אבל הא דמן חנוכה ואילך אינו מביא. אינו מצד עצמו של הימים שגורם שאינם בני הבאה אלא דבר אחד גורם להם שאין מצויין ע"פ השדה עוד ואילו היו מצויין עוד ע"פ השדה היו הימים ימי הבאה. וכן הא דאחר החג אינו זמן קריאה אינו מצד עצמן של הימים אלא ד"א גורם להן דאין קריאה אלא בזמן שמחה שזהו בזמן קצירה ולקיטה שאדם שמח בהם ואילו היה גם אחר החג זמן קצירה ולקיטה היה באמת ראוי לקריאה. הלכך לאו מ"ע שהזז"ג נינהו מש"ה נשים מביאות וגם מקריאה לא מפטרי רק ממקרא דא"י לומר אשר נתת לי. טורי אבן (במגילה דף כ ע"ב ד"ה ולוידוי מעשר):

משנה ו

[אות ז] **בתו"ח ד"ה הקונה. ודלמא בכורים הן ובעי קריי' וכו'**. אף דקריאה אינו מעכב מ"מ בעי' ראוי לקרות דכל הראוי לבילה (וכו') והכא כיון דמספק אינו יכול לקרות מש"ה חיישי' שמא חייב בבכורים וטעון קריאה. וכיון דלדידן מספקא לן וא"י לקרות מספק מקרי אינו ראוי לבילה עי' מנחות פי"ב מ"ד:

משנה ט

[אות ח] **בהר"ב ד"ה הרי שהביא. לא נצרכה וכו'**. קשה לי הא גם לרבנן איצטריך דהא באדם אחר ממין אחר מביא וקורא והכא באדם אחד אפי' ממין אחר אינו מביא וקורא:

פרק ב

משנה א

[אות ט] **במשנה חייבין עליהן מיתה**. והוא שיאכלם הבכורים אחר שיכנסו לחומת ירושלים. רמב"ם ועי' בהר"ש כאן:

[אות י] שם **הרי אלו וכו'**. ותנא ושייר דנוהגים בכל שנות שמיטה ואין להם פדיון משא"כ מ"ש דאינו נוהג בג' ובו' ויש לו פדיון. גמ' (יבמות דע"ד ע"א):

[אות יא] **בהרע"ב ד"ה משא"כ. והנוגע בו**. אבל לאכילה אף חולין בעי נטילה כדאיתא (פ"ב מ"ה) דחגיגה ובגמ' שם איכא עוד שינויא דאידי ואידי לאכילה הא בנהמא הא בפרי והובא בתי"ט שם:

משנה ב

[אות יב] **בהר"ב ד"ה ואסורין לאונן. ובבכורים נאמר**. וכן כתב הרמב"ם בפי' ובחבורו (פ"ג מהל' בכורים) והכ"מ כתב עלה בפ' כ"ש (דף ל"ו ע"ב) אבל באמת תמוה לי דשם בפסחים אית' טעמא דרבנן דכתיב ל"ת לאכול בשעריך וכו' ותרומת ידך אלו בכורים ואתקש בכורים למעשר. וכן הוא בפ"ח דיבמות (דף ע"ג ע"ב) והכי אמרי' התם ג"כ לענין דבכורים חייב בביעור משום דאתקש למעשר. והטעם שכתב הרמב"ם והר"ב איתא בפסחים שם דרך קושיא על ר"ש נהי דלית ליה הקישא שמחה מיהא כתיבא ביה ומשני ההיא לזמן שמחה הוא דאתי וא"כ למסקנא גם רבנן ס"ל דלזמן שמחה הוא דאתא אלא דטעמייהו דאתקש בכורים למעשר. ונ"מ לדינא דלטעמייהו דהרמב"ם והר"ב אם אכל אונן בכורים א"ח במלקות וכדאיתא להדיא בהרמב"ם שם ומטעם דהוה רק לאו הבא מכלל עשה אבל לטעם דאתקש חייב מלקות כמו במעשר ובפרט לענין חיוב ביעור דנקטו הרמב"ם בפי' והר"ב מדכתיב הקדש. דזה הטעם לא נזכר בסוגיין רק בירושלמי ואמאי שבקו לסוגיא דידן דיבמות הנ"ל דמפורש דמקשי' בכורים למעשר וצלע"ג: והא דלא ילפינן ג"כ בהקישא מעשר מבכורים לחייב מיתה בטומאת הגוף ודרשינן ומתו בו פרט למעשר ולענין ביטול באחד ומאה ל"ש למילף דבתרומה ג"כ בטילה ברוב מדאורייי ורק מדרבנן בעינן אחד ומאה ולענין הערב שמש ילפי' לה ביבמות מקרא דמ"ש לא

בעי הערב שמש הר"ש כאן ותוס' ביבמות ובתוס' שם הניחו בקושיא אמאי לא ילפינן בכורים ממ"ש דלא להוו נכסי כהן עי"ש:

[אות יג] **תוי"ט ד"ה ואסורים בכ"ש. וצ"ל במינן**. ועיין בפרי חדש (סימן ק"ב ס"ק ח'):

[אות יד] **במשנה הרי אלו במעשר**. ותנא ושייר דאסורים לבער בטומאה דבמ"ש כתיב ולא בערתי ממנו בטמא (ובכורים הא אתקש למ"ש לת"ק דר"ש) משא"כ בתרומה וכן האוכלן בטומאת עצמן לוקה משא"כ האוכל תרומה בטומאת עצמן עובר רק בעשה. גמרא יבמות (דף ע"ד ע"א):

משנה ה

[אות טו] **במשנה ושלא מן המוקף**. אע"ג דעיקר מוקף כתיב בתרומת מעשר והרמותם ממנו מן הסמוך לו. אמרי בירוש' (פ"ב דתרומות) התורה למידה ומלמדת. ותרומת מעשר מלמדת ואינה למידה דכתיב מכל מעשרותיכם אפילו א' ביהודה וא' בגליל. תוס' (גיטין דף ל' ע"ב). וכ"כ הרא"ש כאן:

[אות טז] **תו"ח ד"ה תי"ט ד"ה ושלא מן המוקף. דהוא מדרבנן**. ומתני' דהכא מיירי בדאורייתא. והא דקתני ויש לה שיעור כתרומה אף דמדאורייתא אין שיעור לתרומה גדולה מ"מ הא יש לו שיעור למעלה דא"י לעשות כל גרנו תרומה דבעי' שיריה ניכרים. תוס' שם והרא"ש כאן:

פרק ג

משנה ג

[אות יז] **הפחות**. מל' הכתוב הפחות והסגנים ירמיה (נ"א כ"ג):

משנה ח

[אות יח] **תוי"ט ד"ה והסלים. והעשירים לא היו נותנים וכו'**. אין זה לשון הש"ס אלא דרש"י כ"כ שם. ועי' בס' של"ה:

משנה ט

[אות יט] **במשנה מעטרין וכו'**. בר"ן בחי' לחולין (דף קכ ע"ב ד"ה ומינה) דייק ממתני' שאין חיוב בכורים רק בז' מינים מ"מ אם רצה להביא משאר מינים מביא וצ"ע: